خۆشۆردنی ئافرەت

خۆ شۆردنی ئافرەتیش وەك خۆشۆردنی پیاوە، بەڵام ئەوەی تێدا هەیە ئافرەت واجب نیە لەسەری پرچەکانی بکاتەوە مادام ئاو بگاتە بنی مووەکان، بە پێی حەدیسی ئوممو سەلەمە خوا لێی ڕازی بێت، کە (ئافرەتێك هاتە لای پێغەمبەر ﷺ و ووتی: ئەی پێغەمبەری خوا! من ئافرەتێکم قژی خۆم ئەکەم بە پرچ و ئەیبەستم ئایا ئەبێت بۆ خۆشۆردن بیکەمەوە؟ پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: ئەوەندەت بەسە سێ مشت ئاو بکەیت بەسەرتداو، لەپاشاندا ئاو بکەیت بەسەر هەموو لەشدا بەوە پاك ئەبیتەوە) ئەحمەدو موسلیم و (ترمذي) گێڕاویانەتەوە. وە (ترمذي) دەفەرمووێت: (حديث) ێکی حەسەن و صەحیحە.

وە لە عوبەیدی کوڕی عومەیرەوە خوا لێی ڕازی بێت هاتوە دەفەرمووێت: (گەیشتەوە عائیشە کە عبد الله ی کوڕی عومەر فەرمان بە ژنان ئەکا بۆ خۆشۆردن پرچەکانیان بکەنەوە، فەرمووی: ئای چەندە سەیرە ئیبنو عومەر، فەرمان بە ژنان ئەدا کاتێ خۆیان شۆری پرچەکانیان بکەنەوە، ئایا فەرمانیان پێ نادا کە سەریان بتاشن؟ من خۆم لەگەڵ پێغەمبەردا ﷺ لە تەشتێکدا خۆمان ئەشۆری و لە سێ جار زیاتر ئاوم نەئەکرد بەسەرما) ئەحمەد و موسلیم گێڕاویانەتەوە.

(مستحب)ە بۆ ئافرەت ئەگەر بۆ حەیز یا زەیستانی خۆی شۆری پارچە لۆکەیەك یا شتێکی تر بگرێت و میسك یا بۆنێکی خۆشی لێ بدا و شوێنی خوێنەکەی پێ بسڕێتەوە بۆ ئەوەی ئەو شوێنە بۆنی خۆش بێت و بۆنە ناخۆشەکەی خوێنەکەی لێ ببێتەوە.

لە عائیشەوە ڕەزای خوای لێ بێ هاتوە دەفەرمووێت: (ئەسمائی کچی یەزید پرسیاری لە پێغەمبەر ﷺ کردووە دەربارەی خۆشۆردن لە حەیز، ئەویش فەرمووی: هەرکەس لە ئێوە ئەو کارەی کرد با ئاوو سیدرەکەی ئامادە بکات، لە پێشەوە بە چاکی دەست نوێژێك بگرێت، پاشان ئاو بکات بەسەریاو بە دەست هەڵی گلۆفێ بە توندی هەتا ئاو ئەگاتە بنی مووەکان، لەپاشاندا ئاوێ بکات بەسەریدا، لەپاشان پارچە لۆکەیەکی مسکاوی کراو بێنێ خۆی پێ پاك بکاتەوە) ئەسماء فەرمووی: چۆن خۆی پێ پاك بکاتەوە ؟ فەرمووی: (سبحان الله، خۆتی پێ پاك بکەرەوە) جا عائیشە وەك بڵێی ئەمە بشارێتەوە فەرمووی: شوێنی خوێنەکەی پێ پاك بکەرەوە، وە پاشان دەربارەی خۆشۆردن بۆ لەش گرانی پرسی، فەرمووی: (ئاو ئامادە بکە باش دەست نوێژی پێ بگرە، پاشان ئاو بکە بە سەرتا و دەستی لێ بخە هەتا ئاو ئەگاتە بنی مووەکانی سەرت لەپاشاندا ئاوی پێدا بکە) عائیشە فەرمووی: (چاکترین ئافرەت ئافرەتی ئەنصارن شەرم ڕێی لێ نەگرتن کە شارەزایی پەیدا بکەن لە دیندا) رواه الجماعة إلا الترمذي[1].

([1]) ئەمە دوو گومانی لەسەرە: یەکەم ئەو کۆمەڵەی باسی ئەکات ئەو فەرموودەیەیان بە تەواوی نەگێڕاوەتەوە بەڵکو بەو شێوەیە موسلیم و ئەبو داود و ئیبنو ماجە و ئەحمەد (٦/١٤٧-١٤٨) گێڕاویانەتەوە، بەڵام باقی کۆمەڵەکە کە بوخاری و نەسائین تەنها بەشی یەکەمی (حديث)ەکەیان تەخریج کردوە بێ ئەوەی پرسیار لەبارەی خۆشۆردنی لەش گرانی تێدا بێت. هەر ئەوەندەش لە (المنتقى) دا هاتووە (١/٢١٧-٢١٨) کە شەوکانی شەرحی کردووە، بۆ ریوایەتی جەماعەت بێجگە لە (ترمذي)، وە بوخاری بەشی دووەمی قسەکەی عائیشەی کە لە ئاخری حەدیسەکەدایە: (نعم النساء..)ی بە موعەللەقی ریوایەت کردووە، (حافظ) لە شەرحەکەیدا (١/١٨٤) ئەفەرمووێت: (ئەو تەعلیقە موسلیم وەصلی کردوە.. لە عائیشەوە لە حەدیسێکدا کە سەرەتاکەی کە (ئەسمائی کچی یەزیدی ئەنصاری پرسیاری کرد لە پێغەمبەر ﷺ لەبارەی

www.ba8.org

چەند بابەتێك كە پەیوەندی هەیە بە خۆشۆردنەوە:

١- یەكجار خۆشۆردن بۆ حەیز و لەش گرانی بەسە، وە هەروەها بۆ جومعە و جەژن، یا بۆ لەش گرانی و جومعە ئەگەر نیەتی هەردووكیان بێنیّ، بە پێی ئەوەی پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: (وَإِنَّمَا لِكُلِّ إِمرِئٍ مَا نَوَى). واتە: وە هەركەس نیەتی چی هەبێت لەكارێكدا تەنها پاداشتی ئەوەی بۆ ئەبێت[٢].

٢- ئەگەر كەسێك بۆ لەش گرانی خۆی شۆری و دوایی دەست نوێژی نەگرت، ئەوە ئەو خۆشۆردنە بری دەست نوێژیش ئەكەوێ، عائیشە دەفەرمووێت: (پێغەمبەر ﷺ دووای خۆشۆردن دەست نوێژی نەئەگرت).

وە لە ئیبنو عومەرەوە ڕەزای خوایان لیّ بێت هاتووە كە بە پیاوێكی فەرموو: (تۆ شت قوڵ ئەكەیتەوە، كاتێك پیاوەكە پێی ووت: من دووای خۆ شتن دەست نوێژ ئەگرمەوە).

ئەبوبەكری (ابن العربي) دەفەرمووێت: زانایان لەوەدا ئیختلافیان نیە كە دەست نوێژ ئەچێتە ناو خۆشۆردنەوە، وە نیەتی خۆ پاك كردنەوە لە لەش گرانی دێت بەسەر خۆ پاك كردنەوە لە بێ دەست نوێژیشداو بێدەستنوێژیەكەی ناهێڵێ، چونكە ڕێگرەكانی لەش گرانی زۆرترن لە ڕێگرەكانی بێ دەست نوێژی، كەواتە كەم ئەچێتە ناو زۆرەوە، وە نیەتی گەورەكە بچوكەكەش ئەگرێتەوە[٣].

خۆشۆردنی ئافرەتی بێنوێژ...)، جا ئەمە گومانی گێڕانەوەی حەدیسەكە بە گشتی بۆلای بوخاری دەرئەخات، وە شیخ مەحمودی سەبوكیش تووشی ئەو وەهمە بووە لە (الدين الخالص)دا (١/٣١٣) لەوە ئەچێ هەردوكیان تەقلیدی غەیری خۆیان كردبێت.

دووەم: لای هیچ كەس لەوانەی (حديث)ەكەیان بە درێژی یا بە كورتی گێڕاوەتەوە نەهاتووە كە پرسیار كەر ئەسمائی كچی یەزید بێت، بەڵكو بە ئەسماء هاتووە بێ ئەوەی ناوی باوو باپیری هاتبێ وە هەندێكیان هەر ناوەكەشی نەهێناوە، لای موسلیم نەبێت (١/١٨٠) بەناوی ئەسمائی كچی شەكەل ناوی بردوە، وە ئەوەی (حافظ) هێناویەتی لە موسلیمەوە بە ئەسمائی كچی یەزیدی ئەنصاری گومانیكە لە (حافظ)ەوە ـ ڕەحمەتی خوای لیّ بێ ـ وە لەوانەیە دانەر لەوەوە تووشی ئەو وەهمە بووبێت. پاشان (حديث)ەكە دەری ئەخات كە خۆشۆردن بۆ بێنوێژی و خۆ شۆردن بۆ لەش گرانی جیاوازن لە یەك، بۆ بێ نوێژی ئەبێت زۆر دەست لە خۆی بخات، بەڵام بۆ لەش گرانی بەو شێوەیە نیە، وە بۆ خۆشۆردنی بێ نوێژی ئەبێ پرچ بكرێتەوە، بۆ لەش گرانی پێویست نیە. (تمام المنة).

([٢]) وەك بۆم ڕوون بۆتەوە یەك غوسل بری ناكەویّ، بەڵكو غوسلێكی سەربەخۆ پێویستە بۆ هەریەك لەوانەی كە پێویستە خۆی بۆ بشۆرێت، بۆ نموونە ئەگەر كەسێك بێ نوێژ بێت و لەشی گران بێت، ئەبێ دووجار لەسەریەك خۆی بشۆرێت، هەریەكەیان بە تەنها واجبە. (تمام المنة).

([٣]) كردنی ئەمانە بە بەڵگە چاو پیا خشاندنی ئەوێت چونكە (حديث)ەكەی عائیشە ئەوەی تێدا نیە كە ئایا پێغەمبەر ﷺ پێش خۆشۆردنەكە دەست نوێژی گرتووە یان نا؟ وە ئەسەرەكەی ئیبنوعومەریش (موقوف)ە، وە ئەگەر ڕاستیش بێت بەڵگەی تێدا نییە، پاشان مەبەست لەو ئەسەرە هەر ئەوەیە كە لە حەدیسەكەدایە ئەویش ئەوەیە كە سوننەت وایە دەستنوێژ لە پێش خۆشۆردندا بگیرێت نەك لە دوایەوە، بە بەڵگەی حەدیسەكەی تری عائیشە كە فەرموی : پێغەمبەر كاتێ خۆی بۆ لەشگرانی بشۆردایە لە سەرەتاوە هەردو دەستی ئەشۆری و دەست نوێژی ئەگرت وەك ئەوەی دەستنوێژی بۆ نوێژ ئەگرت، پاشان خۆی ئەشۆری... تا كۆتایی حەدیسەكە. موسلیم و بوخاری و جگە لەوانیش تەخریجیان كردوە. وە ئەوەی ئەبوبەكری (ابن العربي) ووتوویەتی وانیە، بەڵكو زانایان ئیختلافیان هەیە لەوەدا، ئەو قسەیەی بەپێی زانستی خۆی بووە. سەیری (المحلى) (٢/٢٨) بكە٠ (تمام المنة).

www.ba8.org

٣- دروسته لەش گران و بێ نوێژ موو لە خۆیان بکەنەوە و نینۆك بکەن و بچن بۆ بازاڕ و گەلێ شتی تر بێ ئەوەی کەراهەتی هەبێ. (عطاء) فەرمویەتی: لەشگران کەڵەشاخ ئەگرێ و نینۆك ئەکاو سەری ئەتاشێ، با دەست نوێژیشی نەگرتبێ. بوخاری ریوایەتی کردوە.

٤- هیچی تێدا نیە چوون بۆ حەمامی دەرەوە ئەگەر ئەو کەسە پارێزراو بێت لەوەی سەیری عەورەتی بکرێت، وە لەوەی چاوی بە عەورەتی کەسانی تر بکەوێت[٤]، ئەحمەد دەفەرمووێت: ئەگەر زانیت هەرچی لەناو حەمامدایە پەشتە ماڵی پێوەیە بچۆ، ئەگینا نەچیت، وە لە (حدیث)دا هاتووە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: (لا يَنظرِ الرَّجلُ إلَى عَورَةِ الرَّجُلِ وَلا تَنظُرِ المَرأةُ إلَى عَورَةِ المَرأةِ) واتە: نابێت پیاو سەیری عەورەتی پیاو بکات، و نابێ ژن سەیری عەورەتی ژن بکات.

وە لە حەمامدا یادی خوا کردن هیچی تێدا نییە، چونکە یادی خوا کردن لە هەموو حاڵەتێکدا چاکە مادام ڕێگرێك نەبێ مەنعی بکا، وە پێغەمبەر ﷺ لە هەموو کاتێکدا یادی خوای کردووە.

٥- خۆ ووشك کردنەوە بە خاولی و شتی تر هیچی تێدا نیە لە خۆ شۆردن و دەست نوێژ گرتن دا بە هاوین و بە زستان.

٦- دروستە پیاو بەو ئاوەی کە لە ئافرەت ئەمێنێتەوە خۆی بشوات و بە پێچەوانەشەوە دروستە، وە هەروەها دروستە بۆ ژن و مێرد بە یەکەوە خۆیان بشۆرن لەسەر تەشتێك، ئیبنو عەبباس دەفەرمووێت: یەکێك لە خێزانەکانی پێغەمبەر ﷺ لەسەر تەشتێك ئاو خۆی شۆری، پێغەمبەر ﷺ هات دەست نوێژ لە ماوەکەی بگرێت یا خۆی بشوات ، ئەویش پێی ووت: ئەی نێرراوی خوا ! لەشم گران بوو کە خۆم شۆری لێی، پێغەمبەر ﷺ فەرمووی: (إنَّ المَاءَ لا يَجنُبُ). واتە: خۆ ئاوەکە پیس نابێت. ئەحمەد و ئەبو داود و نەسائی و (ترمذي) گێڕاویانەتەوە و (ترمذي) دەفەرمووێت: (حسن صحيح).

وە عائیشەو پێغەمبەر ﷺ خۆیان لەسەر تەشتێك شۆردووە و پێش برکێیان کردووە هەتا پێغەمبەر ﷺ بە عائیشەی فەرمووە: ئاوم بۆ بهێڵەرەوە، وە ئەویش بە پێغەمبەری ﷺ ئەووت: ئاوم بۆ تێدا بهێڵەرەوە.

٧- خۆ شۆردن و خۆ ڕووت کردنەوە دروست نییە لەناو خەڵکیدا، چونکە دەرخستنی عەورەت حەرامە، ئەگەر بە کراسێك یا بە قوماشێك خۆ داپۆشرێت ئەوە ئەو کاتە قەیناکە. (فاطمة) بە پارچە قوماشێك بەری پێغەمبەری ﷺ ئەگرت، ئەویش خۆی ئەشۆری. بەڵام ئەگەر دوور لە خەڵك خۆ بشۆررێت بە ڕووتیش هیچی تێدا نییە.

چونکە موسا علیه السلام بە ڕووتی خۆی شۆریوە وەك بوخاری گێڕاویەتییەوە.

---

(٤) ئەم قسەیە بە گشتی وا دەر ئەخات کە بۆ ژن و پیاو هەیە بچنە گەرماوی دەرەوە، بەڵام وا نییە، چونکە چوون بۆ گەرماوی دەرەوە حەرامە لەسەر ژنان بەپێی فەرموودەی: (مَن كَانَ يُؤمِنُ باللهِ وَاليَومِ الآخِرِ فَلا يَدخُلِ الحَمَّامَ إلا بِمأزَرٍ، وَمَن كَانَ يُؤمِنُ باللهِ وَاليَومِ الآخِرِ فَلا يُدخِلْ حَلِيلَتَهُ الحَمَّامَ) رواه الترمذي وحسنه وله شواهد كثيرة. واتە: هەرکەسێ باوەڕی بە خواو بە ڕۆژی دوایی هەیە بە بە پەشتەماڵەوە نە بێت نەچێتە حەمام ـ ی گشتی‌یە ـ وە، و هەکەسێك کە باوەڕی بە خواو بە ڕۆژیی دوایی هەیە با خێزانەکەی نەباتە حەمام ـ ی گشتی و دەر لە ماڵەکەیە ـ وە (تمام المنة).

ئەبو هورەیرە خوا لێی ڕازی بێت ئەگێڕێتەوە کە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی: (لەکاتێکدا ئەییوب (عليه السلام) بە ڕووتی خۆی ئەشۆری کوللەی زێڕی بەسەردا ئەباری ئەویش کۆی ئەکردەوە و ئەی خستە ناو جلەکانی، پەروەردگاری بانگی لێ کرد: ئەی ئەییوب ! مەگەر دەوڵەمەندم نەکردووی لەوەی ئەی بینی ؟ ئەویش فەرمووی: بەڵێ بە گەورەیی تۆ قەسەم، بەڵام لە بەرکەتی تۆ بێ نیاز نابم) ئەحمەد و نەسائی و بوخاری گێڕاویانەتەوە.

==================

سایتی بەهەشت

www.ba8.org

2009 – 1430

هەمیشە لەگەڵمان بن بۆ بەرهەمی نوێ